

Sveriges Museer om betänkandet SOU 2021:77 Från Kris till kraft. Återstart för Kulturen (Ku2021/02071)

Riksförbundet Sveriges Museer tackar för möjligheten att lämna följande synpunkter på betänkandet och dess förslag till insatser för kulturens återstart och utveckling under och efter covid-19.

a. *Om betänkandet.* Sveriges Museer är överlag positiva till den genomgripande analysen och kartläggningen av kulturens förutsättningar där museernas situation tydligt kommer fram i flera delar, men efterfrågar fler konkreta långsiktiga åtgärdsförslag för museiområdet. Gällande kulturmiljöområdet, som utredningen även skulle omfatta, noterar vi att utredningen saknar förslag.

Vi är positiva till alla investeringar i kultur som tas upp och gagnar kulturområdet som helhet men vill speciellt uppmärksamma nedanstående förslag i utredningen:

b. *7.2 Nationellt återstarts och utvecklingsstöd för den grundläggande infrastrukturen och för digitalt tillgängliggörande.* Sveriges Museer är positiva till ett stöd som stärker infrastrukturen hos parter som museerna nära samverkar med, exempelvis med en satsning på digital produktion där även utveckling av intäktsmodeller får utrymme

c. *7.2 Förstärkning för utveckling och återstart inom kultursamverkansmodellen.* Sveriges Museer är ytterst angelägna om att förslaget genomförs.

d. *7.2 Kulturcheckar som stimulansstöd.* Sveriges Museer ser försiktigt positivt på förslaget om kulturcheckar, vi saknar dock museer i uppräknningen av aktörer som lidit svårt under pandemin. Det finns också en farhåga i att förslaget kommer ta förhållandevis mycket resurser i anspråk och därmed tränga ut åtgärder som kan vara än mer effektiva i att locka tillbaka publiken samt bredda museernas och kulturens besökskategorier.

- e. *7.3 Långsiktig förstärkning av kulturens ekonomiska förutsättningar.*
Sveriges Museer vill understryka beskrivningen av en mångårig underfinansiering av hela kultursektorn som i museernas fall redan innan pandemin tärt på kärnverksamheten.
- f. *7.3 Ökat utbyte mellan frilansande curatorer och utställningsarrangörer.*
Sveriges Museer ser positivt på denna satsning för att skapa ett mer varierat utbud av utställningar runt om landet.
- g. *7.3 Stärk kultursamverkansmodellen.* Sveriges museer tillstyrker utredningens förslag gällande en förstärkning av kultursamverkansmodellen (7.3.3). En stor utmaning gällande medelsfördelningen som sker via kultursamverkansmodellen idag är att den basinfrastruktur som museerna utgör ej prioriteras. Under senare tid har nya organisationer/institutioner lagts till i kultursamverkansmodellen. Om dessa blir kvar, alternativt om trenden fortsätter så krävs fortsatta förstärkningar
- h. *7.3 Stärkta förutsättningar för civilsamhällets kulturaktörer.*
Sveriges Museer ser mycket positivt på satsningen på de små ideella kulturarrangörerna runt om i landet.
- i. *7.3 Stärk internationellt utbyte och samverkan.*
Sveriges Museer ser positivt på förslaget om förstärkning.
- j. *7.6 Digitalisera kulturarvet, med arbetsmarknadsinsats, 150 miljoner 2022, 325 miljoner 2023, 325 miljoner 2024.*

Sveriges Museer är ytterst angelägna om att denna breda satsning kommer till stånd, både vad gäller de rent ekonomiska förstärkningarna och den del som handlar om en arbetsmarknadsinsats. Vi ser positivt på Riksantikvarieämbetet som huvudansvariga för organisering och genomförande. Sveriges Museer noterar att det förslag som utredningen lägger har stora likheter med Centralmuseernas digitaliseringsvision

Massdigitisering är en förutsättning för tillgänglighet till samlingarna. Dock anser Sveriges Museer att den digitiseringsinsats som föreslås bör efterföljas av ett digitalt utvecklingsarbete som når hela landet.

En farhåga är att de tre år som utredningen föreslår på satsningen är för snålt tilltaget. Utredningen skissar på att det första året används för att förbereda satsningen, detta är klokt. Det kommer krävas kvalificerad kompetens på museerna för att leda arbetet i de komplexa processer som ska startas på många museer runt om i landet. Det finns ett stort kompetensförsörjningsproblem i hela digitaliseringssektorn, det är troligt att detta kommer att drabba museerna negativt vilket ger utdragna processer.

Sveriges Museer föreslår att satsningen blir femårig. Se samlade insolet från museichefer runt om i landet nederst i remissvaret.

k. *7.6 Följ kulturlivets förutsättningar att producera och tillgängliggöra kultur digitalt.*
Sveriges Museer ser mycket positivt på ökad kunskap som underlag för framtida satsningar vad gäller denna snabbt föränderliga arena

l. *7.7 Utveckla statistik och analys.* Sveriges Museer ser positivt på en utveckling av statistik- och analysdelar som stöd för museernas framtida utveckling

m. *7.8 Främja förutsättningarna för kultur i skolan.* Sveriges Museer ser allvarligt på det avbrott som pandemin inneburit vad gäller skolbesöken och deras betydelse att skapa relation med barn ur alla socioekonomiska grupper. Vi vill också understryka betänkandets beskrivning av skolans tidsbrist och brist på resurser för besök som ett avgörande hinder för besök redan innan pandemin. Vi ser det som vitalt att Skolverket får ett direkt uppdrag att främja utbytet mellan skola och kultur. Skolverket bör enkelt kunna se hur museerna kan vara en hjälp i skolans kompensatoriska uppdrag, som idag är viktigare än någonsin. Omvänt är skolan till stor hjälp för samtliga kulturinstitutioner i arbetet med att bredda besökskategorierna.

n. *7.9 Bredda deltagandet och minska snedrekryteringen i kulturlivet. Analysera och kartlägg orsaker till ojämlikt deltagande.* Sveriges Museer ser positivt på de två förslagen med direkt påverkan på att museerna ska vara angelägna också i framtiden.

o. *7.10 utred hur kultursamverkansmodellen kan utvecklas*

Sveriges Museer tillstyrker utredningens förslag att undersöka den långsiktiga finansieringen av de regionala institutionerna (7.10.2). Men i väntan på en sådan utredning måste ytterligare ekonomiska förstärkningar till den regionala museiverksamheten sättas in. I annat fall så riskerar staten och regionerna fortlevnaden av den unika nodfunktion man har varit med att ta fram och utveckla, vilket lyfts fram i Riksantikvarieämbetets genomlysning från 2020.

I likhet med statliga och regionala museer har även kommunala museer en återstartsprocess. Vi vill lyfta statens dialog med den kommunala museisektorn, inte minst mot bakgrund att det finns behov att utreda de kommunala museernas ekonomiska situation samt se dem som viktiga aktörer i en återstart av kulturen.

p. *7.10 Stöd utvecklingen av en nationell plattform för utställningsaktörer inom bild och formkonst.* Sveriges Museer ser positivt på satsningen

q. *7.10 Utred förutsättningarna för en kulturstiftelse.* Sveriges Museer ser mycket positivt på utökade möjligheter till finansiering. Förutom att det skulle ge ett välkommet tillskott till museernas ekonomi ger det också en diversifiering av finansieringen vilket stärker principen om armslängds avstånd till den museiprofessionella verksamheten. Sveriges Museer föreslår att en sådan kulturstiftelse ges i uppdrag att verka för ett breddat kulturliv.

Museerna och digitaliseringen

Inför remissvaret har Sveriges Museer bett medlemmarna om inspel gällande betänkandets omfattande förslag till satsning på digitalisering av kulturarvet.

Betänkandets förslag ligger nära den vision som landets centralmuseer länge drivit där storskalig och gemensam digitalisering lyfts fram. Centralmuseernas vision för ett storskaligt digitaliseringsarbete inkluderar att utreda förutsättningarna för en gemensam statlig infrastruktur för basdigitalisering. Visionen visar också på nödvändigheten att verka för en gemensam statlig infrastruktur för lagring och bevarande (e-arkiv). Centralmuseerna vill också att hela museibranschen enas om gemensamma standarder och att man skapar en gemensam kompetensplattform där kompetenshöjande insatser genomförs på alla nivåer (digitalt ledarskap, projektledning, beställarkompetens, hybridkompetens). Utredningen och centralmuseernas vision drar åt samma håll.

Museicheferna som lämnat inspel representerar olika typer av museer runt om i landet. Många av inspelen visar på angelägenheten av att förslaget genomförs. Man kan tala om en digitaliseringskund som byggts upp över tid. Speciellt har många av de mindre museerna lyft sina stora behov av stöd. Flera av cheferna för de mindre museerna känner oro över att inte kunna ansluta till en satsning om det är förknippat med stora kostnader. Infrastruktur är avgörande för olika typer av museer och ett nationellt grepp välkomnas. De många olika plattformarna idag fragmentiserar kulturarvet och försvårar för forskningen. Viktiga argument för digitaliseringen är det långsiktiga bevarandet och möjligheterna till samsökningar i samlingar över hela landet. Dessa delar anges i sin tur som viktiga förutsättningar för publikt tillgängliggörande och deltagande. Digitaliseringen kan hjälpa att individanpassa materialet beroende på ålder, bakgrund och kognitiv förmåga. Det finns mycket stora behov av vidareutbildning och strukturer för vidareutbildning av museianställda. Det framförs också behov att stärka kopplingen till universiteten och forskarsamhället för att museerna ska kunna vidmakthålla sin roll som kunskapsproducerande institutioner.

Slutligen ser vi hos museicheferna en oro för att den föreslagna digitala satsningen inte blir tillräckligt anpassad för samtliga museers behov. Sveriges Museer förslår därför att ett samverkansråd skapas för att stötta Riksantikvarieämbetet i arbetet med samordningen av den digitala satsningen. Ett sådant råd ska inkludera representanter för museer på olika nivåer och i olika storlekar.

Sveriges Museer tar tillvara och driver den svenska museibranschens gemensamma intressen. Vi företräder drygt 230 medlemsinstitutioner från hela landet vilket motsvarar 80 procent av besökarna och samlingarna i museisverige. Våra medlemmars huvudmannaskap, storlek, förutsättningar och inriktning ser mycket olika ut.

Remissvaret har beretts tillsammans med Sveriges Museers styrelse vars ledamöter representerar museisveriges nationella, regionala och lokala museer.

Maria B Olofsson
T.f. generalsekreterare
Riksförbundet Sveriges Museer